

EKODIZAJN AKO VÝZNAMNÁ PROENVIRONMENTÁLNE ORIENTOVANÁ AKTIVITA V OBLASTI SPOTREBY

Dieter PIETRUCHA - Gabriela RUSKOVÁ
- Philipp KEIM - Ivan ŠIMKO

ECO-DESIGN AS AN IMPORTANT PRO-ENVIRONMENTALLY ORIENTED ACTIVITY IN THE FIELD OF CONSUMPTION

ABSTRAKT

Pochopenie spotrebných návykov domácností spočíva v pochopení ľudského správania. Spotrebné návyky v Európe sa veľmi líšia od návykov pred 50 rokmi. Medzi dôležitými faktormi, ktoré majú vplyv na spotrebu, patrí rast príjmov, globalizácia hospodárstva, prevratné technické objavy (ako sú internet a mobilné telefóny), zmenšovanie veľkostí domácností a starnutie obyvateľstva, ako aj zvyklosti a kultúra.

Z hľadiska súčasnej situácie sa javí potreba zmeniť doterajší spôsob výroby a spotreby tovaru. Do budúcnosti by sa mal klásť dôraz vytvárať viac pridanej hodnoty s menšími vstupmi, znížiť náklady a minimalizovať vplyvy na životné prostredie. Efektívnejšie výrobné postupy a lepšie riadenie systémov životného prostredia môžu v budúcnosti výrazne znížiť znečisťovanie a tvorbu odpadu a chrániť vodu a ďalšie zdroje. Bolo by to prínosné aj pre podniky, ktoré takto môžu znížiť svoje prevádzkové náklady a obmedziť závislosť od nerastných surovín. Pozornosť treba venovať súčasným koncepciám ekonomického rastu a vypracovaniu nových koncepcií bohatstva a prosperity, ktoré umožnia prostredníctvom zmeny životného štýlu dosiahnuť vyššiu životnú úroveň a budú menej závisieť od nedostatkových zdrojov Zeme a viac v súlade s tým, čo je pre ňu únosné. Kvalitné životné prostredie a trvalo udržateľný rozvoj nemožno dosiahnuť bez zefektívnenia výroby a zmeny modelov spotreby, čo umožní optimalizáciu využívania zdrojov a minimalizáciu odpadov. V mnohých prípadoch si to vyžiada zmenu súčasných modelov výroby a spotreby, ktoré sa vyvinuli v industriálnych spoločnostiach a stali sa vzorom pre väčšinu sveta. Energeticky významné výrobky majú veľký podiel na spotrebúvaní prírodných zdrojov a energie v Spoločenstve. Majú aj množstvo iných významných vplyvov na životné prostredie. Vo veľkej väčšine kategórií výrobkov dostupných na trhu Spoločenstva možno pozorovať rôzne stupne vplyvu na životné prostredie napriek tomu, že majú podobný funkčný výkon. V záujme trvalo udržateľného rozvoja je potrebné podporovať nepretržité zlepšovanie celkového vplyvu týchto výrobkov na životné prostredie, a to predovšetkým zistením hlavných zdrojov negatívnych vplyvov na životné prostredie a zabránením prenosu znečistenia, ak toto zlepšovanie nespôsobuje nadmerné náklady. Mnohé energeticky významné výrobky majú významný potenciál na zlepšenie, pokiaľ ide o znižovanie vplyvov na životné prostredie a dosiahnutie úspor energie prostredníctvom lepšieho projektovania, ktoré povedie aj k hospodárskym úsporám pre podniky a koncových užívateľov. Okrem výrobkov, ktoré využívajú, vyrábajú, prenášajú alebo merajú energiu, niektoré energeticky významné výrobky vrátane výrobkov používaných na stavbách, ako sú okná, izolačné materiály alebo výrobky, ktoré používajú vodu, ako sú sprchovacie hlavice alebo vodovodné kohútiky, by mohli pri používaní tiež prispieť k značným úsporám energie. Ekodizajn výrobkov je rozhodujúcim faktorom stratégie Spoločenstva v integrovanej politike výrobkov. Ako preventívny prístup vytvorený na účely optimalizácie environmentálnych vlastností výrobkov a zároveň zachovania ich funkčných vlastností poskytuje výrobcovi, spotrebiteľovi a spoločnosti ako celku úplne nové možnosti. Zatiaľ čo najvýkonnejšie výrobky či technológie dostupné na trhu vrátane medzinárodných trhov by sa mali považovať za referenčné, úroveň požiadaviek na ekodizajn by sa mala stanoviť na základe technických, ekonomických a ekologických analýz. Pružná metóda stanovenia úrovne týchto požiadaviek môže uľahčiť rýchle zlepšenie environmentálnych vlastností. Pri tejto analýze treba konzultovať so zainteresovanými stranami, ktoré by mali na nej aktívne spolupracovať. Vypracovanie povinných opatrení si vyžaduje riadne konzultácie zainteresovaných strán. Počas týchto konzultácií sa môže ukázať, že je nutné tieto opatrenia zavádzať postupne alebo že sú potrebné prechodné opatrenia. Stanovenie dočasných cieľov zvyšuje predvídateľnosť politiky, umožňuje prispôbiť vývojové cykly výrobku a uľahčuje zainteresovaným stranám dlhodobé plánovanie.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: environment, spotreba, udržateľný rozvoj

ABSTRACT

Understanding of the consumption habits of households lies in the understanding of human behaviour. Consumer habits in Europe are very different from the behaviour 50 years ago. Among the important factors that have an impact on consumption, belong an income growth, globalisation of the economy, revolutionary technological discoveries (such as the internet and mobile phones), decreasing of the size of households and the ageing of the population, as well as customs and culture.

From the point of view of the current situation there appears a need to change the current method of production and consumption of goods. In the future, the focus should be given to the creation of more added values with fewer inputs, to reduction of costs and minimizing environmental impacts. More efficient production processes and better management of environmental systems can significantly reduce future pollution and waste production, and protect water and other resources. It would be beneficial also for companies that can reduce their operating costs and restrict their dependency on raw materials in this way. Attention should be paid to current concepts of economic growth and to the development of new concepts of wealth and prosperity which allow, through lifestyle change, to achieve higher living standard and which will be less dependent on the scarce resources of the Earth and will be more in harmony with the Earth's carrying capacity. The environment of high grade and sustainable development cannot be achieved without any reengineering of production and any changes in consumption patterns which will enable optimization of the resources use and wastes minimization. In many cases this will require some changes of contemporary patterns of production and consumption which have been developed in industrial societies and which have become the paradigm for majority of the world. Energy-related products account for a large proportion of the consumption of natural resources and energy in the Community. They also have a number of other important environmental impacts. For the vast majority of product categories available on the Community market, very different degrees of environmental impact can be noted though they provide similar functional performances. In the interest of sustainable development, continuous improvement in the overall environmental impact of those products should be encouraged, notably by identifying the major sources of negative environmental impacts and avoiding transfer of pollution, when this improvement does not entail excessive costs. Many energy-related products have a significant potential for being improved in order to reduce environmental impacts and to achieve energy savings through better design which also leads to economic savings for businesses and end-users. In addition to products which use, generate, transfer, or measure energy, certain energy-related products, including products used in construction such as windows, insulation materials, or some water-using products such as shower heads or taps could also contribute to significant energy savings during use. The ecodesign of products is a crucial factor in the Community strategy on Integrated Product Policy. As a preventive approach, designed to optimise the environmental performance of products, while maintaining their functional qualities, it provides genuine new opportunities for manufacturers, consumers and society as a whole. While the best-performing products or technologies available on the market, including on international markets, should be taken as a reference, the level of ecodesign requirements should be established on the basis of technical, economic and environmental analysis. Flexibility in the method for establishing the level of requirements can make swift improvement of environmental performance easier. Interested parties should be consulted and cooperate actively in this analysis. The setting of mandatory measures requires proper consultation of the parties involved. Such consultation may highlight the need for a phased introduction or transitional measures. The introduction of interim targets increases the predictability of the policy, allows for accommodating product development cycles and facilitates long-term planning for interested parties.

KEY WORDS: *environment, consumption, sustainable development*

ADRESY AUTOROV**Dipl.- Ing. Dieter PIETRUCHA**

Iotron Process Monitoring, Langenargen am Bodensee, Bundesrepublik Deutschland

Ing. Gabriela RUSKOVÁ

Slovenská spoločnosť pre životné prostredie, Koceľova 15, 815 94 Bratislava, Slovenská republika

Mag. Philipp KEIM

Backaldrin International The Kornspitz Company GmbH, Asten, Republik Österreich

Ing. Ivan ŠIMKO, PhD.

Fatranská 6, 010 08 Žilina, Slovenská republika, e-mail: ivan.simko.za@gmail.com